

Obsah

Slovo úvodem	2
Co je globální rozvojové vzdělávání (GRV)	4
Vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v základních a středních školách	6
O konferenci Učíme o globálních souvislostech	11
Inspirace do výuky aneb Střípky z interaktivních dílen	17
<i>Migrace, ADRA</i>	17
<i>Global Storylines jako nástroj pro vstupování do složitých témat, NaZemi</i>	20
<i>Hosté a hostitelé, ARPOK</i>	22
<i>Kdo, když ne my?, ARPOK</i>	27
<i>„Už vím, že jsem to já, kdo má tu moc“, aneb Jak rozvíjet aktivní občanství nejen na školách</i>	34
<i>Světová škola na ZŠ Litomyšl</i>	37
Postřehy účastníků	39
O ARPOKu	40
Seznam zkratk	41

Slovo úvodem

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

americký matematik a meteorolog Edward Lorenz řekl: „*Mávnutí křídla motýla na jednom konci světa může způsobit tajfun na konci druhém.*”

Tento citát patří mezi mé oblíbené hned ze dvou důvodů. Zaprvé se na něm ukazuje, že svět je propojený a že nás mohou ovlivnit události, které se stanou na druhé straně planety. Zadruhé říká, že pokud uděláme něco malého, může to mít ve výsledku velký vliv. V negativním slova smyslu to samozřejmě není nic příjemného. Ale pokud se na citát podíváme pozitivně, tak i drobné činy mohou nastartovat významnou změnu.

Jak propojenost, tak i pozitivní změna jsou dvě věci, které jsou pro globální rozvojové vzdělávání důležité.

Ano, informujeme žáky a pedagogy o propojenosti světa a dalších tématech, která jsou pro dnešek aktuální a takzvaně hýbou světem. Nicméně, podstata nespočívá jen v informacích, úkolem globálního rozvojového vzdělávání je přinést uvědomění si, že jsme součástí theatrum mundi a že bychom měli být aktivní a vnímaví vůči světu kolem sebe.

Jsem nesmírně potěšená, že druhý ročník konference *Učíme o globálních souvislostech* přilákal více jak 50 posluchačů, kteří měli chuť se v globálním rozvojovém vzdělávání posunout zase o kousek dál, diskutovat o začlenění Cílů udržitelného rozvoje do výuky a vyzkoušet si v praxi další metody a nástroje globálního rozvojového vzdělávání.

Z reakcí účastníků vyplývá, že konference je akcí, která inspiruje, pomáhá v pedagogické profesi a na kterou se budou posluchači rádi vracet.

„Bylo skvělé vidět konkrétní příklady a zároveň se bavit i o systémových řešeních, líbil se mi výběr hostů k diskuzi a i k workshopům.“

„Nad má očekávání! Z každé části konference jsem si odnesla něco pro svou praxi.“

„Oceňuji různorodost témat a obohacující bylo setkání s učiteli z praxe.“

Na tomto místě se sluší poděkovat a já mile ráda děkuji všem, kteří se na konferenci podíleli. Jsou to donoři (Česká rozvojová agentura a Olomoucký kraj), hosté panelové diskuze a lektori dílen, účastníci, kolegové a kolegyně z ARPOKu, naši dobrovolníci a stážisté.

Děkuji vám všem.

Milé kolegyně, milí kolegové, přeji příjemné inspirativní čtení.

Lenka Pánková

Co je globální rozvojové vzdělávání (GRV)

„Globální rozvojové vzdělávání (dále GRV) je celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují...“

Definice z Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání

V dnešním globalizovaném a rychle se měnícím světě nás může ovlivnit událost, která se stane na druhém konci světa (např. povodně ve Střední Americe, které zničí úrodu banánů, a kvůli tomu se jejich cena v supermarketech v České republice zvýší, apod.). Stejně tak i my svým chováním můžeme zasáhnout do osudů lidí na druhém konci planety (např. nákupem certifikované fair trade čokolády pomůžeme farmářům v tzv. rozvojových zemích a můžeme mlsat s jistotou, že se na výrobě čokolády nepodílely děti).

Globální rozvojové vzdělávání nám pomáhá porozumět příčinám a důsledkům procesů, jejichž je člověk součástí. Přispívá k formování jedince v občana, který je informovaný a zároveň aktivní, všímavý vůči lidem a událostem kolem něho.

Globální rozvojové vzdělávání se začalo v České republice objevovat po roce 2000, hlavně díky nevládním organizacím¹. Ty nabízely školám výukové programy či metodiky, jež byly nejprve přejímány ze zahraničí – především pak z Velké Británie, Rakouska, Německa apod. Později pak byly vydávány i další publikace, které již vznikaly v České republice a byly více přizpůsobené našemu prostředí.

Dnes většina GRV organizací poskytuje podporu školám v začleňování aktuálních či „nových témat“ do výuky a do školních vzdělávacích programů. Jsou proto pořádány konference, semináře, kulaté stoly, vydávány metodiky, publikace či nabízeny výukové programy. Tyto organizace se zaměřují spíše na úzkou a dlouhodobou spolupráci se školami a učiteli.

¹ Za všechny jmenujme např. ARPOK, Charita ČR, NaZemi, Varianty – Člověk v tísni, ADRA nebo Glopolis.

Hlavními tématy globálního rozvojového vzdělávání podle Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání jsou:

- globalizace a vzájemná závislost jednotlivých částí světa,
- lidská práva,
- globální výzvy,
- humanitární pomoc a rozvojová spolupráce.

Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání

V roce 2010 byla Ministerstvem zahraničních věcí vydána Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání pro roky 2011–2015. Tato strategie ujednotila přístupy, cíle a metody jednotlivých subjektů na poli globálního rozvojového vzdělávání. Stanovila také definici i samotný pojem GRV.² Strategie obsahuje analytickou a strategickou část, ve kterých mimo jiné stanovuje i průniky GRV s průřezovými tématy či s EVVO (environmentální výchovou, vzděláváním a osvětou).

V roce 2016 byla strategie ve spolupráci MZV s MŠMT a dalšími subjekty aktualizována pro období 2016–2017 a rozšířena i o tzv. Akční plán. Tento plán dává jasné a závazné úkoly, které je nutno splnit do roku 2017. Zapojeny jsou všechny subjekty, kterých se globální rozvojové vzdělávání týká – např. MŠMT, MZV, Národní ústav pro vzdělávání, Národní institut pro další vzdělávání, krajské a obecní úřady, pracovní skupina GRV, FoRS, vysoké školy apod. Po uplynutí dané doby bude vyhodnoceno, zda se podařilo všechny dané úkoly naplnit.

---

2 Dříve se užívalo více pojmů např. globální vzdělávání, rozvojové vzdělávání, globální výchova a jiné.

Vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v základních a středních školách

Výňatek ze stejnojmenné tematické zprávy České školní inspekce (dále ČŠI)

Česká školní inspekce. Praha, červenec 2016, Čj.: ČŠIG-2704/16-G2

Úvod

Tematická inspekční činnost se skládala ze dvou částí – z inspekčního **elektronického zjišťování** a z **prezenční inspekční činnosti** ve vybraných školách. Do inspekčního elektronického zjišťování, které se uskutečnilo od 26. ledna do 12. února 2016 v podobě on-line elektronického dotazníku pro ředitele škol, bylo zapojeno **974 základních škol** (484 základních škol jen s 1. stupněm a 490 plně organizovaných základních škol) a **312 středních škol**. Vybrané školy představovaly přibližně čtvrtinu základních a středních škol zapsaných v Rejstříku škol a školských zařízení. **Prezenční inspekční činnost** byla realizována od 2. listopadu 2015 do 29. února 2016 v **81 základních školách** a **30 středních školách**. Při inspekční činnosti na místě byla v každé škole zadána také elektronická anketa jednomu vybranému učiteli, který vyučuje globální a rozvojovou problematiku.

Cílem šetření bylo zhodnotit, jaký je aktuální stav vzdělávání v globálních a rozvojových tématech (včetně vzdělávání pro udržitelný rozvoj) a do jaké míry školy ve svých vzdělávacích programech a výuce reflektují témata související s proměnami a výzvami současného světa. V rámci tematické inspekční činnosti tak Česká školní inspekce zjišťovala, jakým způsobem školy organizují vzdělávání v globálních a rozvojových tématech, zda se školy na tato témata zaměřují ve svém školním vzdělávacím programu (profilace), nebo to, zda jsou ve školách ustaveny specializované pozice zaměřené na koordinaci vzdělávání v této problematice. Dále se inspekční činnost zaměřovala na další vzdělávání pedagogických pracovníků, na cíle,

metody, formy a pomůcky využívané ve výuce, na spolupráci s externími partnery a na způsoby hodnocení žáků v této problematice. Na přípravě této inspekční činnosti spolupracovali také zástupci vybraných organizací věnujících se otázkám globálního rozvojového vzdělávání (organizace sdružené v rámci Českého fóra pro rozvojovou spolupráci – FoRS) a zástupci Výboru pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji Rady vlády pro udržitelný rozvoj.

Pozitivní zjištění

- Poměrně vysoký podíl škol (přibližně pětina základních i středních škol zapojených do tematického šetření formou inspekčního elektronického zjišťování) se profiluje globální a rozvojovou problematikou ve svém školním vzdělávacím programu.
- Do vzdělávání v globálních a rozvojových tématech jsou zařazovány různé druhy metod a forem výuky, a to jak na základních, tak i na středních školách.
- Ve výuce globálních a rozvojových témat je využívána široká škála různých pomůcek a materiálů, opět jak na základních, tak i na středních školách.
- Ekologizace provozu či fair trade výrobky jsou uplatňovány v téměř třech čtvrtinách středních škol.

Negativní zjištění

- Ve školách je větší důraz kladen na environmentální/ekologická témata ve srovnání s ostatními tématy (z oblasti VUR a GRV).
- Aktivizující participativní metody, které kladou vyšší nároky na vlastní iniciativu žáků (např. projektová výuka, řešení problémů, simulační hry, místně zakotvené učení, badatelsky orientované vyučování), jsou využívány pouze v malém podílu škol.
- Do dalšího vzdělávání ve školním roce 2014/2015 se v této oblasti zapojilo jen 35,8 % základních a 44 % středních škol.
- Problematika humanitární pomoci a rozvojové spolupráce (tj. jedné ze čtyř oblastí, do kterých jsou zařazena hlavní témata stanovená Národní strategií) je do výuky zařazována v nižší míře.
- Pouze polovina základních škol má ustavenou specializovanou funkci zaměřenou na koordinaci globální a rozvojové tematiky.

Doporučení

S ohledem na výše uvedené výsledky inspekční činnosti Česká školní inspekce doporučuje:

- klást vyšší důraz nejen na environmentální problematiku, ale také na další globální a rozvojová témata;
- věnovat se ve větší míře tématům souvisejícím s propojeností světa, aktuálním děním a problematikou rozvoje a propojovat globální a rozvojová témata s lokální dimenzí;
- využívat ve větší míře aktivizující metody a formy výuky;
- ustavit ve školách funkci koordinátora pro začleňování globálních a rozvojových témat;
- podporovat proškolení koordinátorů a DVPP v globálních a rozvojových tématech;
- pokračovat v zapojování škol do projektů či programů externích subjektů.

Další zajímavá zjištění:

Základní školy

Přibližně v **polovině oslovených základních škol není ustavena žádná specializovaná funkce**, která by se zaměřovala na koordinaci či metodiku začleňování průřezových témat či témat zaměřených na globální a rozvojovou oblast.

Pozn.: Většinou tuto funkci pokrývá koordinátor EVVO (44,1 %.)

Ve školním roce 2014/2015 se DVPP zaměřeného na globální a rozvojové vzdělávání účastnili učitelé v 35,8 % škol. V těchto školách se do DVPP zaměřeného na tuto problematiku zapojilo 749 učitelů, v průměru šlo o **2,3 učitele na školu**. V dalším vzdělávání převládá důraz na environmentální problematiku – přibližně ve třetině škol byli učitelé proškoleni v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, zatímco v **oblasti globálního rozvojového vzdělávání či udržitelného rozvoje se dalšího vzdělávání účastnili učitelé jen v 6,1 % škol**. Vzhledem k charakteru této problematiky a rychlosti změn v současném světě je DVPP v této oblasti nezbytné.

Z **tematických oblastí** globálního rozvojového vzdělávání jsou ve výuce podle zjištění České školní inspekce zastoupeny v **největší míře oblast lidských práv a oblast zabývající se globálními problémy**. Naopak v **nejmenší míře** jsou součástí výuky témata **humanitární pomoci a rozvojové spolupráce**.

Školy ve výuce globálních a rozvojových témat často střídají mnoho různých metod a forem a výuka globálních a rozvojových témat tak je poměrně pestrá – v průměru zařazují 6 až 7 metod a forem výuky, **doporučené aktivizující metody jsou s výjimkou projektové výuky využívány pouze v malém podílu škol (simulační hry 15 %, místně zakotvené učení 8,5 %)** a učitelé volí převážně tradiční formy výuky. Tento přístup ukazuje na přetrvávající důraz učitelů na znalostní složku vzdělávání oproti osvojování dovedností a postojů žáků.

V zaměření projektů či programů **externích subjektů** využívaných ve výuce dominuje **environmentální vzdělávání**, výchova a osvěta. Přibližně ve třetině škol jsou tyto projekty a programy zaměřeny na vzdělávání pro udržitelný rozvoj nebo globální rozvojové vzdělávání. **Na jiné oblasti (např. finanční gramotnost, mezilidské vztahy) jsou projekty zacíleny pouze v minimálním podílu škol.**

Nějakou formu spolupráce s externími subjekty vykazuje zhruba polovina základních škol (z toho 63,6 % s NNO).

Střední školy

Nejvyšší podíl středních škol (92,2 %), které zařazují globální a rozvojová témata do jiného předmětu/jiných předmětů, je začleňuje do společenskovědních předmětů (občanská výchova, **základy společenských věd**).

Ve středních školách uvádí **71,1 %** z nich realizaci opatření v provozu, jako je např. **fair trade nebo ekologicky šetrný provoz.**

Jen v 0,7 % středních škol je ustavena pozice koordinátora GRV, zhruba polovina škol má koordinátora EVVO.

V globálních a rozvojových tématech se učitelé ve školním roce 2014/2015 vzdělávali ve více než dvou pětinach středních škol.

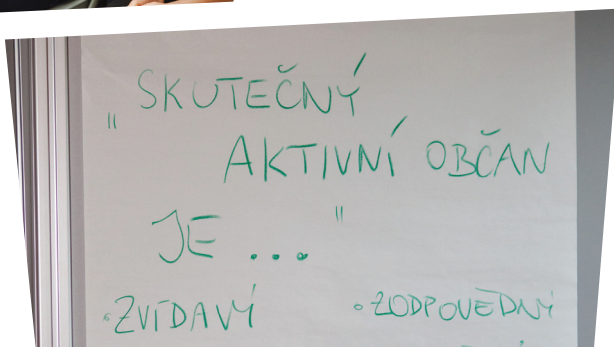
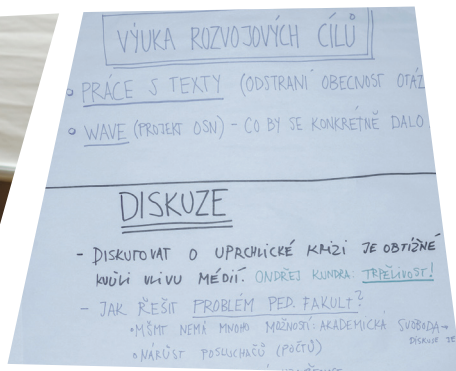
S výjimkou oblasti **humanitární pomoci a rozvojové spolupráce** nelze říci, že by se některou oblastí zabývaly výrazně méně, jako se ukázalo v případě základních škol.

U používaných metod převažuje výklad (89, 8 %), naopak např. **místně zakotvené učení jen 4 %.**

V zaměření externích projektů a programů převažovalo zaměření na oblast environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Přibližně polovina škol využívá programy zaměřené na výchovu k trvale udržitelnému rozvoji nebo **globální a rozvojové vzdělávání.**

67,4 % středních škol spolupracuje s NNO zaměřenými na VUR, GRV, EVVO.

Ukazuje se tedy, že i ve středních školách jsou uvedené jevy provázané a aktivnější školy jsou pak zapojeny do vyššího počtu činností v oblasti globální a rozvojové tematiky.

O konferenci Učíme o globálních souvislostech

Dne 14. dubna 2016 proběhla v olomoucké Pevnosti poznání konference pro pedagogické pracovníky „Učíme o globálních souvislostech II“. Akce se zúčastnilo 57 účastníků z řad učitelů, ředitelů škol a lektorů GRV. Akci uvedla přednáška o cílech udržitelného rozvoje v podání Zdeňka Opršala z Katedry rozvojových studií Univerzity Palackého v Olomouci. Dopolední část programu byla věnována panelové diskusi o začleňování témat SDGs (Cíle udržitelného rozvoje) do výuky. Hosty diskuze byli zástupci MŠMT – Aleš Dvořák, České školní inspekce – Ondřej Andrys, ředitel střední školy Ivo Helebrant (1st International School of Ostrava), učitelka Hana Vacková (Gymnázium Olomouc Hejčín) a student Tomáš Rábek (absolvent programu Active Citizens). Odpolední část programu byla věnována praktickým ukázkám dílen. Konalo se celkem 6 různých výukových bloků, kde si účastníci mohli dílny vyzkoušet na vlastní kůži. Téma ty byly: udržitelný turismus, aktivní občanství, migrace, certifikace Světová škola, metoda Global Storylines.

Součástí konference bylo i **představení Mezinárodní ceny vévody z Edinburghu** prezentací Radana Kuči. Po celou dobu konání akce probíhal veletrh aktuálních GRV publikací. Účastníci si mohli volně rozebrat publikace s inspiracemi do jejich výuky.

Konference byla zakončena neformálním setkáním účastníků akce spolu s přizvanými řediteli, kteří se nemohli účastnit celého programu. Vznikl tak prostor pro bezprostřední sdílení dojmů z konference a diskusi o začleňování témat SDGs do škol.

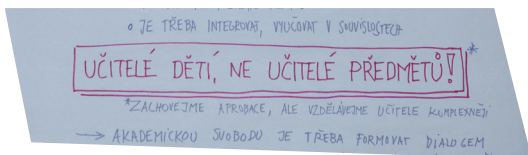
Mezinárodní program pro všechny mladé aktivní lidi od 14 do 24 let, kteří se chtějí po dobu 6 až 24 měsíců věnovat zájmové mimoškolní činnosti v oblastech **sportu**, rozvoje svého **talentu**, **dobrovolnictví** a zažijí dobrodružnou **expedici**.

Více na www.dofe.cz

Průběh konference graficky ztvárnil Petr Mores, který formou tzv. graphic harvesting vystihl důležité momenty z panelové diskuze.

Termín **Graphic harvesting** představuje grafické zpracování myšlenek, které pomáhá zachycovat důležité momenty z jednání, diskuzí a jiných setkání věnujících se vybranému tématu. V ČR se mu věnuje např. Petr Mores, grafik, malíř a animátor pracující a žijící v Brně (petr.mores@uh.cz).

Cíle udržitelného rozvoje

Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals, SDGs) představují program rozvoje světa v příštích 15 letech. Podle generálního tajemníka OSN Pan Ki-Muna je jejich hlavním smyslem docílit toho, aby všichni lidé na zemi mohli žít důstojný život bez chudoby, hladu a nerovnosti a mohli plně rozvinout svůj potenciál.

CÍL 1: Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě

CÍL 2: Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

CÍL 3: Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku

CÍL 4: Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny

CÍL 5: Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek

CÍL 6: Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení a udržitelné hospodaření s nimi

CÍL 7: Zajistit všem přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie

CÍL 8: Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný hospodářský růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny

CÍL 9: Vybudovat odolnou infrastrukturu, podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace

CÍL 10: Snížit nerovnost uvnitř zemí i mezi nimi

CÍL 11: Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce

CÍL 12: Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu

CÍL 13: Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejich dopadů

CÍL 14: Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje

CÍL 15: Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity

CÍL 16: Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních

CÍL 17: Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování

Rozvojové cíle tisíciletí, které Cílům udržitelného rozvoje předcházely, byly pojaty jako domácí úkol pro rozvojové země, ty byly vnímané jako ty chudé, zaostalé a díky nim měly dosáhnout dostatečné úrovně rozvinutosti. Ale Cíle udržitelného rozvoje jsou postavené jinak a platí pro všechny země světa, protože zjišťujeme, že naše konání má dost zásadní dopady na rozvojové země. A tady se opět dotýkáme propojení světa v „globální“ praxi.

*Z přednášky Zdeňka Opršala – Katedra rozvojových studií,
Přírodovědecká fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci*

Více o SDGs na:

www.osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs-2015-2030/

VYBRANÉ NÁZORY A POSTŘEHY Z PANELOVÉ DISKUZE

...Svět mimo školu není rozdělený do předmětů, je provázaný. A úkolem pedagogů, školy i rodičů je tuto provázanost žákům ukazovat, vysvětlovat a učit o ní...

Jak se vás týká globální tematika ve vašem životě?

Mě se to týká velmi – působil jsem v týmu projektu, který byl zaměřen na globální otázky, a teď už vím, že třeba to tričko, které teď mám na sobě, bylo možná vyrobeno někde v Uzbekistánu a potom ho šila nějaká desetiletá holčička v Bangladéši. A právě tím se mě to týká. A také proto jsem se rozhodl zapojit do dalších mimoškolních aktivit, ať už jako lektor, nebo dobrovolník v zahraničí.

Tomáš Rábek – student

Osobně si myslím, že globální rozvojové vzdělávání a témata souvisejí s naším fungováním v současném světě, jsou jednou z nejdůležitějších součástí národního kurikula.

Ondřej Andrys – Česká školní inspekce

Domnívám se, že je důležité vysvětlovat lidem propojenost dnešního globálního světa. Už jen proto, že my se tu máme dobře – ač si to mnohdy nemyslíme. Ale máme vyspělý zdravotnický, vzdělávací systém a spoustu dalších věcí, které si mnohdy neuvědomujeme. Tak si myslím, že máme taky nějaké povinnosti k lidem, kteří to štěstí nemají a žijí třeba v konfliktních oblastech. A to vše se také odráží v „Cílech udržitelného rozvoje“ – např. jak je důležité snižovat nerovnosti. Jsou to klíčová témata současného světa, která ale bohužel občas bývají interpretována velmi nesrozumitelným a komplikovaným způsobem, což mě mrzí.

pedagog

Zaznělo tu dnes i takové, z mého pohledu klišé – začleňování témat do vzdělání. Já myslím, že na úrovni RVP jsou ta témata začleněna. Možná bychom se spíš měli zaměřit na to, jak ona témata aplikovat do školní praxe. Tam vidíme problém. Jak si učitelé mají s těmito tématy poradit v praxi.

Aleš Dvořák – MŠMT

Myslím, že i tato konference je důkazem toho v jak globalizovaném světě, rychle se měním, – nyní žijeme. Vzpomněl jsem si například na loňskou diskusi a ani jednou v ní napadlo sousloví migrační krize a dnes již asi desetkrát. Což je takový důkaz, že za rok, což není dlouhá doba, se ten svět kolem nás zase změnil.

Aleš Dvořák – MŠMT

V rámci projektu Global Schools, který realizujeme na Variantách (Varianty – Člověk v tísní), probíhá srovnávací analýza toho, jak je GRV začleněno na úrovni národních strategií či dalších plánů. A musím říci, že Česká republika na tom není vůbec špatně. Máme dokumenty, které nám definují, co to GRV je, jaká témata se pod ním mohou skrývat a jaké oblasti do něho patří. Druhá stránka věci je, jak toto vše začlenit do školní praxe.

Veronika Endrštová – Varianty

Já bych dal za naši školu pár tipů, jak si poradit se začleňováním globálních témat do výuky. Existují organizace, které s tím pomáhají a nabízí velkou inspiraci pro školy – např. konkrétní metodiky nebo i projekty, do kterých se mohou přihlásit jak učitelé, tak i studenti. Například ARPOK i Člověk v tísní – Varianty mají nabídky různých programů, seminářů, školení, která se právě tomuto tématu věnují. Je fajn, že se na těchto akcích setkáte s dalšími pedagogy a kolegy, se kterými můžete sdílet svoje úspěchy i problémy, a navíc tu načerpáte novou inspiraci, kterou využijete ve svých hodinách.

Ivo Helebrant – ředitel školy

Jsem z malého města, naše škola má cca 360 žáků. Nejsem zapojeni do žádného projektu, nejsem v žádném týmu. Zato ale používám jednu publikaci od ARPOKu a musím říci, že je v ní vše, co k aktivní výuce potřebuji. Srozumitelný text, přílohy, pracovní listy, CD. Stačí vzít, „namnožit“ a pracovat... Skvělé je to, že jsem si několik konkrétních lekcí z dané publikace sama nejdříve vyzkoušela. Kromě informací jde hlavně o prožitek, sdílení a to mě a děti nesmírně baví. S žáky pracuji ve výchově k občanství nebo i ve výchově ke zdraví. Téma se následně promítá do jiných předmětů – v češtině vypracováváme úvahu, ve výtvarce tvoříme projekty. Učím všechny děti na 2. stupni, takže mám možnost pracovat s velkým množstvím žáků. Globální výchova není problém, začlenění také ne. Jenom chtít.

Vladka Strnadová – pedagožka

Myslím si, že v dnešní škole jsou velké možnosti začleňovat globální témata. Pokud je vstřícné vedení a zapálení učitelé, tak jsem přesvědčena, že Rámcový vzdělávací program je velmi „otevřený“ globálním tématům.

(Vlasta Geryková – ředitelka školy)

U nás ve škole se dával velký důraz na matematiku a fyziku. Nám teď velmi pomohlo, že se školní inspekce ptala, jestli začleňujeme do

výuky globální témata. Najednou si naše vedení uvědomilo, že jsou mezi učiteli i tací, kteří se na toto téma zaměřují, aniž by nás do toho někdo nutil nebo nám to dával příkazem. Tím vedení i uznalo, že globální témata jsou velmi důležitá oblast vzdělávání.

(pedagog)

Ráda bych se s vámi podělila o zajímavou zkušenost, kterou mám ze setkání s irskými zaměstnankyněmi ministerstva školství. Oni tam vyučují náš předmět občanská nauka ve výtvarné výchově. Například, když se zabývají ekologickými tématy, tak dostanou třeba zadání – vymyslete plakát, kde znázorníte důležitost jednoho ekologického tématu. Samozřejmě ho musí zpracovat graficky a pracují na tom třeba půl roku, což je úplně úžasná věc. Zajímavější ale je, že na této „konceptci“ spolupracovali s Univerzitou Karlovou s Katedrou výtvarné výchovy.

(Hana Vacková – pedagožka)

Inspirace do výuky aneb Střípky z interaktivních dílen

ADRA

Migrace

Kristýna Nnaji, Vojta Marek, ADRA

Anotace workshopu:

Jaké jsou příčiny migrace ve světě a v Evropě? Jaké jsou její výhody a nevýhody? Cílem programu je zážitkovou formou zjistit základní fakta související s migrací, seznámit se se základní legislativou a rolí státu v oblasti migrace.

Proč je důležité věnovat se tématu migrace?

Zdá se, že v posledních několika měsících je potřeba diskutovat o migraci a s ní souvisejících tématech silnější než dřív. Neměli bychom však zapomínat na to, že fenomén migrace zdaleka není nijak nový. Naopak, je přirozenou součástí našich životů od samých počátků lidské existence. Jak známo, lidé se vždy přesouvali v menších i větších skupinách tam, kde byla úrodnější půda či dostatek vody, stěhovali se na nově dobytá území, odcházeli do vzdálených zemí ve jménu šíření víry nebo za obchodem. I v novodobé české historii nalezneme řadu příkladů migrace souvisejících přímo s naším územím a jeho obyvateli. Ve dvacátém století, které má mnoho z nás ještě v živé paměti, Češi odcházeli do zahraničí nejenom kvůli studiu, práci a osobním vztahům, ale reagovali tak často i na značné omezení své svobody, nebo dokonce ohrožení života. Nedobrovolně na našem území a z našeho území migrovaly pod druhé světové válce i desítky tisíc obyvatel Podkarpatské Rusi či více než dva miliony v Československu žijících Němců.

V současné době se u nás o migraci hovoří zejména v souvislosti s aktuálně vysokým počtem lidí přicházejících do Evropy. Fakt, že aktuální dění přináší řadu otázek a možností řešení situace, znamená, že je třeba se tématem zabývat. Neméně důležité je ale zasazení

fenoménu migrace do historického kontextu, stejně jako zasazení do kontextu celosvětového. Úvahy o migrantech mířících dnes do Evropy by se neměly obejít bez uvědomění si souvislostí, zohlednění příčin dnešní migrace a realistického vyhodnocení životních podmínek v zemích, z nichž lidé odcházejí. Jedině ve chvíli, kdy budeme znát fakta a pochopíme souvislosti vážící se k dnešní migrační situaci, budeme schopní na ni adekvátně zareagovat, řešit ji v souladu s našimi hodnotami a možnostmi.

Průběh dílny

Interaktivní program jsme zahájili známou aktivitou „Místa si vymění ti, kteří...“ Aktivita byla zacílena tak, aby mohli účastníci sami na sobě pozorovat, nakolik se jich migrace týká osobně. Místa si tedy vyměňovali ti, kteří do práce cestují z jiného města, vlastní cestovní pas, znají cizince žijícího v České republice, mají v rodině nebo mezi přáteli někoho, kdo žije v zahraničí, apod.

Hlavní částí programu byla práce s příběhy konkrétních migrantů. Účastníci se seznámili například s osudy Čechů odcházejících ve 30. letech 20. století do USA, čečenskou rodinou prchající před válkou na přelomu tisíciletí, žadatelkou o mezinárodní ochranu z Konga, studentem z Filipín, španělskou rodinou hledající stabilní zaměstnání, Českou, která se provdala v zahraničí, a dalšími. Na příkladech skutečných příběhů lidí z minulosti i současnosti jsme si ukázali, jaké různé příčiny mohou člověka vést k odchodu z jeho země a jakými směry se jeho život může posléze ubírat.

Na předchozí aktivitu navazovalo vytváření tzv. stromu migrace. Kořeny stromu tvořily příčiny migrace, přičemž jsme vycházeli z příběhů, s nimiž se účastníci krátce před tím seznámili, zároveň jsme však diskutovali i o dalších možných důvodech, které vedou lidi k odchodu z domova. Větve stromu tvořily důsledky migrace vztahující se jak k lidem migrujícím, tak k obyvatelům přijímajícím zemi, ale i obyvatelům zemí, z nichž lidé odcházejí. Plody stromu představovaly možná řešení negativních důsledků.

Jak při vytváření stromu migrace, tak i při následné diskuzi jsme kladli důraz na to, abychom diskutovali nejenom o negativních příčinách a důsledcích migrace, ale i o pozitivních důvodech, které lidi k migraci vedou, a o pozitivních dopadech, které migrace na všechny zúčastněné strany má.

V diskuzi se objevovala znepokojení nad stavem současné diskuze o migraci, nad její nevyvážeností a nad obtížností hledání relevantních a objektivních informací ve sdělovacích prostředcích.

Řada účastníků programu do diskuze vnesla zkušenosti z vlastní pedagogické praxe, kde se v poslední době často ukazuje, že toto téma je velice citlivé, a ne všechny školy a rodiče jsou otevření tomu, aby se žáci a studenti tématu ve škole věnovali.

Zájemcům z řad účastníků workshopu byl poskytnut metodický materiál k hlavní aktivitě, včetně příběhů migrantů.

ADRA

ADRA, o. p. s., je součástí mezinárodní humanitární organizace ADRA, která působí ve více než 130 zemích světa. V České republice pracuje od roku 1992. Česká pobočka pracuje v zahraničí na humanitárních, rozvojových a lidskoprávních projektech, v České republice koordinuje dobrovolnická centra v 11 městech, pomáhá při mimořádných událostech a zaměřuje se na vzdělávání.

Globálnímu rozvojovému vzdělávání se ADRA, o. p. s., věnuje prostřednictvím několika projektů již od roku 2006. V současné době se projekt globálního vzdělávání Opravdový svět zaměřuje na přípravu budoucích pedagogů na vysokých školách či vytváření metodických materiálů pro pedagogy. V rámci osvětových aktivit vytváří ADRA, o. p. s., videospoty o Cílech udržitelného rozvoje pro základní a střední školy, vyhlašuje komiksovou soutěž pro mládež a na mateřských, základních a středních školách realizuje interaktivní výukové programy zaměřené na globální témata a hledání souvislostí mezi našimi životy a životy lidí v jiných částech světa.

www.adra.cz/opravdovysvet

Anotace workshopu:

Workshop představí pedagogický přístup Global Storylines a zkušenosti s jeho implementací na 1. stupni základních škol. Global Storylines vtahují žáky do příběhu, který se stává dlouhodobou osou výuky. Žáci si vytvářejí prostředí a role v komunitě, která postupně musí řešit různé problémy a výzvy.

Proč pracovat s metodou Global Storylines?

Nastal čas, kdy i škola musí začít otevřeně reagovat na aktuální a obtížná témata, včetně těch, pro která nemáme jednoznačná řešení. Témata a výzvy, které přináší tzv. uprchlická krize, její příčiny a hlubší souvislosti, klimatické změny a nespravedlivé rozložení jejich dopadů, pojetí demokracie a lidských práv, včetně přebírání zodpovědnosti za řešení lokálních i globálních problémů. Škola by měla být bezpečným místem, kde je možné otevřít i ta nejsložitější témata. A právě to umožňují Global Storylines.

Jedná se o pedagogický přístup, ve kterém jsou děti na 1. stupni základních škol vtaženi do příběhu, který se stává osou výuky po dobu dvou až tří měsíců. Vytvářejí si prostředí a role ve zvolené komunitě, příběh před ně klade problémy a výzvy, se kterými si musí poradit. Global Storylines využívají prvky dramatické výchovy a umožňují tak prozkoumávat komplexní globální témata v bezpečném prostředí fiktivního příběhu. Děti vede k aktivnímu přístupu k řešení problémů, spolupráci, solidaritě a empatii s druhými.

Jak to může vypadat v praxi? Například čtvrtáci na Základní škole Masarova v Brně se díky příběhu stali členy komunity, kterou jednoho dne navštíví cizinec přicházející z jiné, neznámé komunity, kde údajně vyschl zdroj vody. Cizinec žádá, aby obyvatelé komunitu přijali – chtějí přijít a žít s nimi společně, protože v jejich domovině už to není možné. Žáci se v rolích dospělých členů komunity musí se situací vyrovnat, řešit, jaké jsou důvody pro to cizince přijmout, a naopak nepřijmout. Podobným způsobem se rozhodli pracovat na Základní škole a mateřské škole Ivančice – Reznovice, kde s globálními příběhy pracují již třetím rokem a letos se rozhodli vymyslet a realizovat vlastní příběh, šitý přímo na míru jejich škole. Vznikl tak příběh o třech ostrovech, jejichž obyvatelé se díky přírodním kata-

strofám sejdou na jednom, novém ostrově a musí hledat možné způsoby soužití. Jak se jim to dařilo, se můžete dočíst v článku Škola jako životní trenážer.

Více o Global Storylines v praxi škol se můžete dočíst také na www.nazemi.cz/cs/global-storylines. Zde najdete i metodiky hotových příběhů, které lze volně stáhnout.

NaZemi

Kurz Global Storylines na míru pro vaši školu

Pokud máte zájem začít s Global Storylines na vaší škole, připravíme pro vás školení přímo na míru. Součástí třídenního školení je úvod do principů práce s globálními tématy, dramatické výchovy a práce s příběhem, vedení reflexí a skupinových rozhodovacích procesů. Účastníci a účastnice si v rámci školení sami projdou jedním modelovým příběhem a na tomto zážitku si osvojí základní principy práce s Global Storylines. Kurz můžeme realizovat přímo u vás ve škole. Pokud byste měli o kurz zájem, napište nám na vzdelavani@nazemi.cz. Nebo si vyberte z jiných seminářů či kurzů, např. se můžete přihlásit do našeho pravidelného kurzu Kritické myšlení a globální témata. Sledujte www.nazemi.cz.

Hosté a hostitelé

Petra Gajová, ARPOK, o. p. s.

Anotace workshopu:

Účastníci workshopu se seznamují s méně obvyklými formami cestování. Uvažují nad svou motivací k cestování a porovnávají ji s motivací svých kolegů a lidí z různých koutů světa. V průběhu programu si vytvářejí „desatero“ zodpovědného turistů a hledají, kde se přání a potřeby turistů setkávají s přáními a potřebami cestovatelů. Na základě těchto informací se učí zodpovědněji rozhodovat a kriticky myslet.

Proč je důležité se věnovat tématu odpovědného cestování?

Každý z nás alespoň jednou za život vyjede někam mimo svůj domov. Ať už je to za babičkou do vedlejší vesnice, nebo k moři. Na chvíli se stáváme turistou – jsme součástí turistického ruchu.

Dnes se turismus řadí na první místo všech hospodářských odvětví. Na světovém HDP se podílí 11 %. Turismus zaměstnává asi 8,7 % všech zaměstnaných lidí světa, což je celkem 230 milionů osob, a toto číslo neustále roste. Lidé navštěvují nejrůznější části světa – zanechávají zde stopy. Rádi bychom, aby se nejen studenti zamýšleli nad tím, jak svým chováním na dovolené ovlivňují životní prostředí a místní obyvatele.

Popis dílny

Aktivita: Proč ve volném čase cestujeme? (z perspektivy hostů)

V této části se chceme zaměřit na vlastní motivace žáků k cestování. Je možné, že ve skupině budou žáci, kteří z různých důvodů neměli příležitost cestovat daleko. V takovém případě ať si vzpomenu na příležitost, kdy jeli na doposud neznámé místo aspoň kousek mimo svůj domov.

Položíme žákům otázku:

„Proč ve volném čase cestujeme?“

Žáci mohou sbírat odpovědi ve skupinách, což podpoří jejich zapojení. Své odpovědi píšou fixou na lepicí lístečky post-it, které si potom skupiny představí a nalepí na viditelné místo kolem ústřední otázky. V závěru programu se k nim vrátíme.

Přechod k další části: „Nyní jsme přemýšleli o cestování z pohledu

cestovatelů. Teď si vybavíme, jaké to je být hostitelem, jaké to je být doma, ve svém městě a vídat turisty, kteří přijíždějí naše místo/město navštívit.“

Aktivita: Názorová škála (z perspektivy hostitelů)

Naznačíme ve třídě čáru, na jejíchž koncích bude ANO/NE. Úkolem žáků je najít si na čáře místo, které vyjadřuje míru souhlasu s následujícím tvrzením:

„Chci, aby k nám jezdili turisté.“

Vysvětlíme, že „k nám“ může znamenat do České republiky / mého regionu / mého města.

Vybídeme žáky, aby osvětlili důvody, které je vedly k výběru dané pozice. Stojí-li žáci více na pozici nesouhlasu, zeptáme se jich, co by se muselo změnit, aby turisty vítali. Stojí-li žáci více na pozici souhlasu, zeptáme se, co nám cestovní ruch a přicházející turisté mohou přinášet. Můžeme si zahrát na ďáblova advokáta a posílit tu stranu, která má slabší hlas. Můžeme uvádět příklady ze světa, proč někde turisty nechtějí. Použijeme rozšiřující informace pro učitele, část o přínosech a rizicích cestovního ruchu.

Společně s žáky diskuzi shrneme: Jaké potřeby máme jako místní lidé (hostitelé)? Na viditelné místo vedle seznamu potřeb hostů sepíšeme potřeby hostitelů. Vyjdeme z argumentů na škále. I za argumenty podporujícími nesouhlas s turismem lze hledat potřeby hostů, protože za každým NE lze najít ANO, kterému se lidé svým nesouhlasem snaží přitakat. Např.: NECHCI tu hotely a lunaparky, protože CHCI zachovat atmosféru místa.

Přechod k další části: I jiní lidé mimo naši třídu mají na přínosy turismu různé názory a mají pro ně různé důvody. Podobné otázky jsme položili lidem z různých částí světa a prozkoumáme teď, jak to vidí oni.

Aktivita: Pět hlasů

Zadání do skupin:

Vášim úkolem je co nejlépe porozumět člověku z videa a jeho přáním. Nejprve si pusťte video v kuse a řekněte si, jak člověku rozumíte.

Potom se zaměřte na následující otázky, video si můžete pustit znovu a vracet ho. Shrnutí svých odpovědí poznamenejte do pracovního listu.

Skupiny si nejdříve vzájemně představí člověka z videa s pomocí portrétu na pracovním listu. Představení by mělo začít tím, co skupinu na člověku zaujalo, dále by mělo zahrnout odpovědi na otázky z pracovního listu (1. Cestovní ruch podle mne znamená..., 2. Jako přínosy cestovního ruchu místním lidem vidím..., 3. Na cestovním ruchu se mi nelíbí, že..., 4. Přeji si..., 5. V cestovním ruchu pracuji/dělám...).

Pozn.: Pokud budete mít dostatek času, mohou si vždy dvě skupiny videa vyměnit. Nejdříve si je vzájemně představí a pak se na opačná videa podívají, popřípadě doplní o další postřehy do pracovního listu druhé skupiny (10 minut).

Společně s celou třídou shrneme, koho měly skupiny na videu, a zmapujeme škálu názorů (mluvčích) na cestovní ruch.

Kdo o cestovní ruch ve svém místě velmi stojí? Proč? Kdo byl spíše skeptický a důsledků turismu se spíše obává? A proč?

Skupiny postupně umístí fotografii svého člověka na škálu vymezenou otázkou: Chci/nechci, aby k nám jezdili turisté, zdůvodní umístění. Pokud se některá ze skupin rozhodne změnit umístění svého člověka, musí říci, proč se tak rozhodla.

Tabulka doporučuje, která videa lze použít pro určitý počet skupin. Vždy by měly být v rovnováze hlasy ze „severu“ a z „jihu“.

Přehled videí:

- Honza Badalec, průvodce Pragulic, Česká republika
- Noemi Verónica, Condori JaraApu Chupaqpata Centre, Peru
- Hermann Larry, Monkann RECO SAF, Kamerun
- Hugo de Arcos Diaz, španělský couchsurfer žijící v Brně
- Johnathan Flowers, průvodce Green Tourist, USA

Přepis jednoho z videí:

Hugo de Arcos Diaz

- *Co pro tebe znamená cestovní ruch?*

Podle mého názoru cestování a potkávání lidí. Možná ne tolik poznávání nových míst, ale především poznávání lidí. Když jedete do Francie, tak navštívíte Paříž a Eiffelovu věž, každý jde na Eiffelovu věž, ale už možná nevidíte cikánskou čtvrť, kde lidé hrají jazz, nebo nezajdete do kavárny s našimi přáteli. A právě tyto malé, specifické věci, které dělají lidé žijící v tom městě, to je pro mne turismus. Místa, která navštěvuji, chci poznat tímto způsobem.

· *Jsi couchsurfer? Kolik lidí jsi už ubytoval?*

V České republice je to teď méně, než když jsem žil v Malaze, protože tam chce jet každý kvůli plážím. Ale celkem jsem u sebe ubytoval už kolem stovky lidí. Byli to lidé z Havaje, Norska, Chile, Austrálie, Indie a lidé kdekoliv z Evropy. Je to opravdu fajn, možná nemáte peníze, abyste jeli do zahraničí, ale můžete pozvat lidi ze zahraničí, aby vás navštívili doma. Sdílejí s vámi svoje zkušenosti, když máte štěstí, tak vám dají nějaký dárek, pokud jste první, kdo je ubytuje. Je to opravdu velmi dobrá cesta, jak poznat nové lidi, velmi otevřené lidi. Dokonce i lidé z konzervativních zemí jsou v pohodě. Můžete dostat lidi z Íránu, Iráku nebo Sýrie, která má teď ty problémy. Ti lidé jsou opravdu v pohodě. Takže je to skvělý způsob, jak poznat nové lidi. Začal jsem s tím, protože můj kamarád s tím začal, aby si zlepšil angličtinu. Moje angličtina byla opravdu hrozná, nedokázal jsem vůbec mluvit. Teď už to dokážu, takže je to přínosné, pokud se chcete naučit cizí jazyk, nejenom angličtinu, ale i polštinu, ruštinu, cokoliv. Je tady mnoho lidí, kteří jsou nápomocní s výukou jazyka.

A z pohledu cestovatele, jel jsem do Brazílie, do Salvadoru Bahía. Byl jsem tam ubytovaný u chlápka, který byl jakože chudý na evropské standardy, spával na podlaze. Nikdy neodjel z Bahíi, byl umělec a pracoval na ulici, nevydělával moc peněz. A protože nemohl vycestovat z Brazílie, tak ubytovával lidi z celého světa. Jezdili k němu lidi z Japonska, Chile, Argentiny, Peru i Evropy. On sám neměl mnoho, ale dokázal se s vámi podělit o těch pár věcí, které měl. Vzal vás do míst, kam byste jinak nešli, protože to bylo něco zapadlého i třeba ilegálního. Místa, která mnoho nevydělávala na turistech. Ale bylo to fajn.

Přidejte se taky ke couchsurfingu. Je to velmi jednoduché. I když nemáte místo, kde byste lidi ubytovali, protože třeba bydlíte se svými rodiči, stále můžete potkávat lidi ve městě, třeba dokonce i vaši rodiče budou chtít potkat nové lidi, nikdy nevíte. Já jsem si myslel, že moji rodiče nebudou chtít, ale nakonec ano. Je to opravdu super, a je to zadarmo, pokud je to zadarmo, tak to musíte zkusit.

Aktivita: Perspektivy hostitelů a hostů

Perspektivy hostitelů:

Nyní pomůžeme žákům spojit jejich původní myšlenky ze začátku programu s tím, co slyšeli a o čem si povídali. Necháme nejdříve volný prostor pro jejich dojmy a zjištění z práce ve skupinách:

· *Co jste si z rozhovorů o cestovním ruchu odnesli?*

Vrátíme se k seznamu potřeb, které vyslovovali na škále k otázkám:

- *Co od cestovního ruchu chceme jako hostitelé? Srovnáme s názory lidí z videí.*
- *Co chtějí lidé z rozhovorů? Co z toho vás na začátku nenapadlo? Proč?*
- *V čem se od lidí z videí lišíte a proč? V čem jste se shodli?*

Do seznamu potřeb hostitelů doplníme chybějící potřeby lidí z videí. Píšeme na jednotlivé lepicí lístečky či kartičky, aby šlo s jednotlivými přáními v dalším kroku manipulovat.

Perspektivy cestovatelů:

Nyní budou žáci znovu přemýšlet o očekáváních od cestování z pozice cestovatele. Připomeneme sepsané odpovědi na otázku:

- *Proč ve volném čase cestujeme? Jaké potřeby máme jako hosté, turisté?*
- *Co mají společného?*

Úkolem žáků ve dvojicích je podívat se, jak se setkávají přání a potřeby cestovatelů s přáními a potřebami místních lidí. Využijeme grafický organizér Vennovy diagramy. Vytvořená podmnožina obsahuje potřeby, které mají hosté i hostitelé společné, a zbytek množin A a B obsahuje potřeby, ve kterých se liší. Poté srovnáme výsledky skupin. Můžeme vytvořit pro celou třídu jeden velký Vennův diagram.

- *Jaké postřehy vám srovnání potřeb hostů i hostitelů přineslo?*

Závěrečnou část věnujeme dvěma otázkám:

- *Jakou jednu věc udělám na své příští cestě jinak?*
- *Jakou jednu věc udělám jako hostitel jinak?*

Každý se nad otázkami zamyslí sám a na lepicí lísteček jedné barvy si napíše odpověď na první otázku a na lísteček druhé barvy odpověď na druhou otázku. Lepicí lístečky shromáždíme na jednom místě pod společnými Vennovými diagramy a nechejme několik odpovědí zaznít.

Na závěr postupně zodpovíme otázku:

- *K čemu mi dnešní práce v hodině bude?*

Kdo, když ne my?

Petra Gajová, ARPOK, o. p. s.

Anotace workshopu:

Lekce vede účastníky k přemýšlení o globálních problémech z rozdílných úhlů pohledu. Účastníci na základě analýzy příkladu běžného rozvojového projektu stavby školy v Africe kriticky zhodnotí stávající evropské pojetí rozvojové spolupráce. Rozvinou škálu alternativních úhlů pohledu na dané téma a v pozitivním slova smyslu prohloubí vlastní postoj k významu rozvojové spolupráce.

Proč je důležité se věnovat tématu aktivního občanství

Abychom se mohli v dnešním světě lépe orientovat a zaujmout postoj k aktuálním tématům dneška, je důležité znát svět v souvislostech. Kriticky se zamýšlet nad těmito tématy nám umožňuje vidět je z různých úhlů pohledu. Aktivní občanství je často zaměňováno za aktivismus. Být aktivním občanem ovšem neznamená přivazovat se ke stromům apod., je to uvědomění, že máme možnost přispívat svým chováním ke změnám ve společnosti, ve světě. Každý z nás má možnost něco změnit. To, že se aktivně zajímáme o dění kolem sebe, ukazuje, že nám svět, ve kterém žijeme, není lhostejný. Rádi bychom, aby se studenti zamýšleli nad jejich možnostmi, jak se mohou zapojit do řešení aktuálních problémů dnešního světa, popřípadě, aby se nad svým rozhodnutím kriticky zamýšleli.

Popis dílny:

Aktivita: vstupní asociace

Napíšeme na tabuli velkými písmeny slogan: POSTAVME ŠKOLU V AFRICE. Vyzveme žáky, aby říkali, co je k tomuto sloganu napadá, jaké další pojmy se jim asociují. Nápady zapisujeme kolem sloganu. Metoda asociací (inspirováno brainstormingem). Představíme cíl hodiny, kterým je kriticky se zamýšlet nad aspekty rozvojové spolupráce.

Aktivita: Pojmenování problému z pohledu jednotlivých aktérů situace

Rozdělíme žáky do skupin po 4–6 žácích a každé přidělíme jednu z rolí (dvě skupiny mohou mít stejnou roli):

- a) učitel
- b) děti
- c) vesničané – místní komunita

Požádáme žáky, aby sledovali následující video a zaměřili se na pozici té role, kterou představují.

Pustíme video: Postavme školu v Africe – škola Yirgacheffe, dostupné na: <http://www.youtube.com/watch?v=KyGXVlOQXSk> (video je dobré zhlédnout dvakrát).

Po skončení videa skupina diskutuje o následujících otázkách, odpovědi zapisuje na papír (pro každou otázku je lépe mít papír zvlášť). Případně je možno odpovědi zapisovat rovnou na tabuli:

Z úhlu pohledu vaší postavy, na jaký problém stavba školy reagovala?

Jaké pocity asi vaše postava/postavy prožívá/prožívají v dané situaci?

Poté, co skupiny na dané otázky odpoví, vyberou z každé skupiny mluvčího, který ostatním představí odpovědi. Papíry se postupně rozevěsí na stěnu či tabuli.

Na závěr vyzveme žáky ve skupinách, aby se zamysleli a připravili odpověď na otázku:

Jaké otázky mohou mít jednotlivé role v hlavě? Na co všechno asi tak myslí?

Shrneme dosavadní průběh a moderujeme výstupy ze skupin.

Aktivita: Můj postoj poprvé

Položíme žákům následující otázku:

- *Pokud bych byl nyní osloven, abych poskytl finanční příspěvek na stavbu školy v Africe, poskytl bych jej, či nikoliv?*

Vyzveme žáky, aby se fyzicky rozmístili po třídě mezi konce pomyslné linie ANO – NE, podle toho, jaký osobně zastávají názor. Z celé škály vybereme několik žáků, aby svůj názor vysvětlili.

Aktivita: Analýza POSTAVME – ŠKOLU – V AFRICE

Rozdělíme žáky do šesti skupin. Dvěma skupinám je přiděleno ze sloganu slovo POSTAVME. Další dvě skupiny mají slovo ŠKOLU a poslední dvě skupiny dostanou slova V AFRICE. Slova je možné přidělit, nebo náhodně losovat. Případně si je mohou skupiny vybrat samy.

- *Zamyslete se nad jednotlivými slovy – co vás k tomu napadne?*

Rozdáme do každé skupiny příslušný text (příloha 3), který se vztahuje k tématu a který přináší prohlubující názory na dané téma. Poté pře-

dáme žákům instrukci, aby si přečetli text a na základě jeho pochopení odpověděli na otázky (příloha 4a) a své odpovědi zapsali na papír.

» Skupiny POSTAVME:

Žáci se ve svých skupinách kriticky zamýšlí nad tématem, které reprezentuje slovo POSTAVME. Skupina odpovídá na otázky:

- *Kdo jsme to ti „my“ a proč se domníváme, že bychom měli stavět školy v jiných zemích?*
- *V čem spočívá kritika dnešní rozvinuté společnosti?*

» Skupiny ŠKOLA:

Žáci se ve svých skupinách kriticky zamýšlí nad tématem, které reprezentuje slovo ŠKOLA. Skupina odpovídá na otázky:

- *V čem je škola pro společnost dobrá?*
- *Jaká je současná kritika pojetí tradiční školy?*

» Skupiny AFRIKA:

Žáci se ve svých skupinách kriticky zamýšlí nad tématem, které reprezentuje slovo AFRIKA. Skupina odpovídá na otázky:

- *Jaké jsou v naší společnosti obecné představy o Africe?*
- *Liší se v něčem hodnoty tradiční africké společnosti od současných hodnot české společnosti?*

Průběžně obcházíme skupiny a vysvětlujeme případné dotazy a nejasnosti k zadání a textům.

Dvě skupiny, které na základě stejných textů odpovídaly na otázky, se sloučí a představí si vzájemně odpovědi. Jejich úkolem nyní bude shrnout pozitivní a negativní aspekty, které s pojmem souvisí. K tomu jim pomohou následující otázky (příloha 4b).

- *V čem vidíte rizika skrytá v pojmu POSTAVME? V čem je naopak síla tohoto MY?*
- *V čem lze spatřit negativa ŠKOLY v případě těchto rozvojových projektů? V čem je naopak škola pozitivní v dané situaci?*
- *V čem spočívají slabiny a nebezpečí související se vzděláváním dětí v AFRIKE? V čem naopak vidíte pozitivní rozměr vzdělání pro děti v Africe?*

Sedneme si se žáky do kruhu. Jednotlivé skupiny představí své odpovědi na otázky. V této části vysvětlíme pojmy kulturní relativismus a etnocentrismus. Společně pak se žáky kriticky hodnotíme slogan „Postavme školu v Africe“ jako celek. Případně se snažíme formulovat jeho hlavní silné stránky a slabiny.

Aktivita: Tvorba pravidel

Žáci se rozdělí do dvojic a zamýšlí se, jaká pravidla lze formulovat pro kohokoliv (stát, organizaci, jednotlivce), kdo chce pomáhat s rozvojem kdekoliv ve světě.

Instrukce: Navrhněte ve dvojicích 3–5 pravidel.

Vyzveme každou skupinu, aby přečetla svá pravidla ostatním. Pravidla zapisujeme na tabuli (opakující se pravidla není třeba zapisovat). Na závěr se přečtou všechna pravidla, která skupiny vymyslely a zapsaly na tabuli.

Ukázka textů:

SKUPINA: POSTAVME

Seznamte se s myšlenkami tří významných myslitelů, kteří kriticky analyzují dnešní euroatlantickou civilizaci.

Ulrich Beck

Německý profesor sociologie, přednáší na univerzitách v Mnichově, Londýně a Paříži.

Současná západní společnost byla právem charakterizována jako společnost trhu práce (Beck, 2004). Společenské postavení většiny lidí se odvozuje od jejich postavení na trhu práce, které je spojeno s jejich vzděláním. Tato společnost mnoha způsoby podporuje ideál osobní svobody a individuálního úspěchu. Tím souběžně oslabuje tradiční nadosobní hodnotové ideály, jako jsou angažovanost v rodině, v komunitě, ve státě. Ideál osobního úspěchu v ní není dosažitelný pro lidi „nedostatečně nadané“. Díky médiím působícím na všechny lidi je přitom rozšířena falešná představa o možnosti dosahovat úspěchu z jakékoliv výchozí pozice. Významným atributem společenské úspěšnosti je stejně jako v minulosti majetek, k němuž v současnosti přibyl průběžný konzum.

Zygmunt Bauman

Polsko-britský sociolog a filosof, který od roku 1971 žije ve Velké Británii. Je autorem řady knih, například *Tekutá modernita*, *Globalizace a Individualizovaná společnost*.

Rozhovor pro Český rozhlas

Kam až podle vás může zajít individualizace a destrukce tradičních vazeb? Hrozí například rozklad instituce párové rodiny?

Ano, uvolňování a rozpad sociálních vazeb považuju za jeden z nejhorších aspektů naší společnosti. Je čím dál víc individualizovaná, což znamená přechod od toho, co označuju za utopii zahradníků, k utopii lovců.

Vysvětlím, oč jde. Představte si společnost, v níž je pro každého místo, které odpovídá jeho schopnostem a odhodlání něčeho dosáhnout. Společnost, která nikoho nevyklučuje jen proto, že je jiný, že nepříspětuje své chování aktuálně platným normám. Utopie zahradníků to nazývám proto, že zahradník má svou vizi harmonie, na jejímž uskutečnění tvrdě pracuje. Ale stará se o dobro celku, ve smyslu víc než dva tisíce let starých Aristotelových slov, že dobrý život může být veden pouze v dobré společnosti.

Na druhou stranu utopie lovců je něco velice odlišného. Během období atomové hrozby – nevím, jestli jste to zažil, jste mladý člověk, ale já si dobře pamatuju, jak všichni očekávali, že atomová válka může vypuknout každou chvíli – se lidem radilo: kupte si vlastní bunkr. Vlezte si tam s celou rodinou, připravte si zásoby vody a jídla a tak dál. Pochopitelně v případě atomové války by tyto individuální kryty nikomu nepomohly. Lovce nezajímá, kolik zvěře v lese zbývá pro ostatní lovce. Je pro něj důležité naplnit kořistí vlastní brašnu. To znamená, že jakmile se utopie lovců stane převládajícím, doporučovaným módem existence, máme problém.

A ten teď máme – spotřebováváme víc, než planeta může poskytnout, už teď žijeme na úkor svých dětí, vnoučat, pravnoučat. Dokonce i naši ještě nenarození následníci už jsou zadluženi kvůli našim orgiím konzumu. K tomu vede utopie lovců.

Václav Havel

Úryvek ze slavnostního zahájení konference FORUM 2000, Pražská křižovatka 10. října 2010

Vzniká nový typ už dříve popsaneho existenciálního úkazu: bezbřehá konzumní kolektivita rodí nový typ samoty. Z čeho vzniká a proč se dál a dál prohlubuje celý tento neblahý vývoj? Jak je vůbec možné, že člověk takto nesmyslně zachází nejen s krajinou, která ho obklopuje, ale se samotnou planetou, kterou je mu dáno obývat? Víme, že se chováme sebevražedně, a přesto se tak chováme. Jak je to možné?

Žijeme v první vskutku globální civilizaci. To znamená, že cokoli se na její půdě zrodí, může velmi rychle a snadno obepnout celý svět.

Žijeme ovšem i v první ateistické civilizaci. Tedy v civilizaci, která ztratila vztah k nekonečnu a věčnosti. Proto má u ní vždy převahu zisk krátkodobý nad ziskem dlouhodobým. Důležité je, zda se nějaká investice vrátí do deseti či patnácti let, méně důležité je, jak poznamená život našich potomků za sto let.

Nejnebezpečnějším rysem této globální ateistické civilizace je ovšem její pýcha. Pýcha kohosi, kdo je samotnou logikou svého bohatství veden k tomu, aby přestal ctít dílo přírody i našich předků, aby je přestal ctít z principu a ctil je nanejvýš jako další možný zdroj zisku.

Cítím za tím vším nejen globálně se šířící krátkozrakost, ale i nabobtnalé sebevědomí této civilizace, k jejíž bytostné výbavě patří i pyšná idea, že všechno víme, a to, co nevíme, se brzy dozvíme, protože víme, jak na to. Jsme přesvědčeni, že tato naše domnělá vševědoucnost, zaštiťující se závratným vývojem vědy a techniky a vůbec racionálního poznání, nás opravňuje sloužit čemukoliv, co je prokazatelně účelné. Anebo co prostě přináší měřitelný zisk. Co způsobuje růst a růst růstu a růst růstu růstu, včetně růstu aglomerací.

Úplně jsme zapomněli na to, co věděly všechny předchozí civilizace: že nic není samozřejmé.

Na cestě...

Cílem projektu „Na cestě...“ je nabídnout pedagogům a školám podporu pro výuku diskutovaného a citlivého tématu migrace.

Od školního roku 2016/2017 se učitelé mohou účastnit seminářů „Téma migrace ve výuce“, „Bezpečná komunikace“, „Začleňování dětí cizinců do většinového kolektivu“ a „Živá knihovna jako metoda výuky“ a získat podporu podle svých konkrétních potřeb.

Projekt nabízí žákům a pedagogům možnost vstoupit do dialogu s lidmi, jejichž život migrace ovlivnila či ovlivňuje – mimo jiné s lidmi, kteří mají zkušenosti s životem v zahraničí; s cizinci žijícími v České republice, příbuznými migrantů, pracovníky institucí, které se věnují migraci a migrantům, atd. To vše formou Živé knihovny, což je metoda, která umožní člověku s určitou životní zkušeností stát se „živou knihou“ a sdílet svůj příběh se „čtenářem“.

Bližší informace na www.arpok.cz a u koordinátorky projektu Zuzany Plachké – zuzana.plachka@arpok.cz

Anotace workshopu:

Jak vidím sám sebe a jak mě vidí druzí? V čem spočívá moje identita? Jak se můžu konstruktivně domluvit s druhými? Jak je můj život propojen se světem kolem? Co je to komunita a jak v ní funguje naše škola? Na co ve svém městě jsem pyšný, a co bych chtěl naopak změnit? Jak místní problémy souvisí s těmi světovými? Jak postavit dobrý projekt, který pohne kouskem světa a vtáhne další hráče? Na tyto otázky cílí Metodika programu Active Citizens, který rozvíjí spolupráci a aktivní zapojení členů komunit po celém světě. V Česku funguje program na středních i základních školách, jejichž žáci se prostřednictvím vlastních projektů stávají aktivními hybateli dění ve svých školách, obcích a městech. Podělíme se s vámi o teoretické základy metodiky i zkušenosti z praxe. Společně se zaměříme na způsoby využití metodiky ve školním prostředí a prostor dostane i praktická ochutnávka aktivit.

Proč se ve škole věnovat aktivnímu občanství?

Často mluvíme o tom, jak bychom chtěli, aby společnost fungovala, nebo v jaké společnosti bychom chtěli žít. Pozitivní charakteristiky spočívají obvykle v tom, že věci kolem nás fungují dobře, lidé znají a dodržují společná pravidla, jsou k sobě slušní, máme kolem sebe dostatek zeleně, kultury, obchodů a jiného vyžití. Když věci naopak nefungují, hledáme důvod, proč nefungují a také proč s tím **někdo něco** neudělá. Věnovat se aktivnímu občanství ve škole znamená učit mladé lidi zapojovat se aktivně do utváření prostředí, ve kterém žijí. Hledat příležitosti pro změnu, která povede k pozitivnímu výsledku nejen pro ně, ale i pro širší okolí. Učí se tak přemýšlet v souvislostech, vnímat své okolí v jeho fyzickém i společenském rozměru a objevovat podstatu pojmů, jako je obecná prospěšnost, spolupráce a pomoc. Pokud se žáci aktivně zapojí do realizace vlastních projektů, učí se zároveň radě dovedností a osvojují si komunikační kompetence, kompetence k řešení problémů a v neposlední řadě právě občanské kompetence. Odpověď na otázku „proč“ tak dobře shrnuje studentka Simona, která na konci projektu říká: „Už nečekám, že někdo něco změní. Víím, že jsem to já, kdo může věci ovlivnit a změnit.“

Popis dílny

Na úvod dílny byli účastníci seznámeni s krátkým spotem k projektu Active Citizens a současně tak s cílem představované metodiky. Tím je umožnit studentům stát se iniciátory změn uvnitř komunity. V následujícím čase jsme společně „propluli“ všemi fázemi metodiky symbolizovanými řekou pramenící od tématu „já a moje identa“ – rozšiřující se do setkání s druhým v rámci dialogu – přes porozumění charakteru života v širším celku společnosti až k nástrojům umožňujícím přípravu a realizaci komunitního projektu. Každá tematická oblast byla zastoupena praktickou ukázkou aktivity, kterou mohou učitelé využít při práci s žáky.

Účastníci měli nejprve možnost formulovat si pro sebe čtyři základní charakteristiky aktivního občana a následně hledat shodu na daných charakteristikách v rozrůstající se skupině. Výslednými čtyřmi slovy byly: zvědavý, otevřený, zodpovědný a iniciativní. Účastníci tak zároveň získali referenční bod, ke kterému se mohou vztahovat, když uvažují sami o sobě jako o aktivních občanech, a také si vyzkoušet pravidla vedení dialogu s druhými.

Dalším krokem bylo přiblížení se k tématu komunity. Účastníci vytvořili pomyslnou zeď slávy z věcí, kterých si na místě, kde žijí, váží. Využili tak základního přístupu oceňujícího zjišťování, který staví plánování nikoli na problémech, ale na věcech, které již fungují. Při plánování projektu se pak neptáme, „Jaké problémy k řešení zde jsou?“, ale spíše „Co zde už funguje a jak na tom můžeme stavět?“. Společně jsme pak objevovali sílu otázek, kterými se ptáme na svět v nás i kolem nás z pozitivního úhlu pohledu. V reflexi jsme společně pojmenovali efekt, který na nás tyto otázky mají – motivují, vedou ke zjišťování a popisným odpovědím, zaměřují se na řešení místo analýzy problému, vytvářejí pozitivní vztah k druhému. V následující části jsme se s učiteli vrátili o krok zpět k tématu „Já a moje identa“ a každý tak získal prostor pro reflexi vlastních hodnot a dovedností, na kterých staví.

Jako ukázkou pro práci s tématem společnosti a systému uvnitř ní jsme zvolili aktivitu nazvanou Trojúhelník systémů. Účastníci se během ní na čas stali pouhými čísly pohybujícími se ve vymezeném prostoru a do značné míry v závislosti na pohybu druhých. Zároveň svým vlastním pohybem dávali impuls pro změnu místa ostatním. Každý si totiž na začátku tajně vybral dvě čísla (účastníky s číslem), se kterými se snažil neustále udržovat kontakt tak, jako by mezi nimi byl pomyslný rovnoramenný trojúhelník. V následné analýze jsme se věnovali rozboru toho, kteří aktéři měli největší vliv na pohyb celého systému a proč, a následnému hledání paralel v reálném životě.

Ve stručnosti jsme se zaměřili také na ukázkou práce s mapou při přípravě studentských projektů, a to formou zpracování tzv. pocitové mapy a identifikace různých oblastí daného města či obce (obchodní, průmyslová zóna, zeleň a parky). Práce s mapou pomáhá studentům nahlédnout na místo, kde žijí, odlišnými perspektivami a je vhodným krokem pro zakotvení projektu zaměřeného na práci uvnitř komunity. V závěru workshopu byly představeny příklady několika studentských projektů a také rozličné funkce elektronické metodiky, které je možné využít při výuce.

Další informace:

<http://www.activecitizens.cz/metodika/flipviewerxpress.html>

<https://www.britishcouncil.org/active-citizens>

Varianty – Člověk v tísní pro pedagogy

Vizí programu Varianty je inkluzivní společnost a škola otevřená pro každého, která vede ke globální odpovědnosti a respektu k druhým. Usiluje o to, aby školy vychovávaly otevřené, tolerantní a aktivní občany schopné kriticky vyhodnocovat informace a ovlivňovat dění kolem sebe. Varianty poskytují informační a metodickou podporu, vzdělávací kurzy, didaktické materiály, odborné konzultace a asistenci školám a pedagogům v oblastech inkluzivního vzdělávání, interkulturního vzdělávání a globálního rozvojového vzdělávání. V těchto oblastech také prosazují systémové změny, které přispívají k tomu, aby byl vzdělávací systém inkluzivní a schopný lépe reagovat na výzvy současného světa.

Program Varianty společně s organizacemi ARPOK a Multikulturní centrum Praha vybízí školy k získání titulu Světová škola. Jde o ocenění, kterým se v současné době pyšní 56 mateřských, základních a středních škol v České republice. Základní filozofie podporuje vzdělávání a přípravu žáků na reálný život v globalizovaném světě a opírá se o jednoduchou metodologii tří kroků: uč se – zjišťuj – jednej.

Světová škola je místem, kde:

- globální témata tvoří přirozenou součást výuky a života školy,*
- se žáci pod vedením týmu učitelů zabývají aktivně světovým děním a sledují aktuální vývoj v rozvojovém světě,*
- žáci, učitelé i širší veřejnost získávají informace o globální problematice,*
- žáci identifikují místní problémy s globálním přesahem a usilují o jejich řešení,*
- je nejméně jedenkrát za rok ve spolupráci s místní partnerskou organizací uspořádána akce,*
- je společným cílem přispět k řešení vybraného problému.*

Více na www.varianty.cz.

Světová škola na ZŠ Litomyšl

Stanislav Švejcar, Ondřej Vomočil

Anotace workshopu:

Během workshopu se dozvíte, jak je možné začlenit cíle GRV do ŠVP a života základní školy, jak vytvořit žákovský tým a efektivně s ním pracovat či jak zapojit do realizace projektu místní subjekty. Na konkrétních příkladech uvidíte, jaká témata a jakým způsobem lze zpracovávat. Poukážeme též na možná rizika neúspěchu.

Proč je dobré/důležité se věnovat tématu, kterého se týkala vaše dílna?

Myslíme si, že řada učitelů by se ráda do problematiky GRV pustila, ale neví, jak začít. Naše dílna proto měla být inspirací a zároveň ukázkou toho, že i na základní škole je možné realizovat projekty na velmi vysoké úrovni.

Popis dílny:

V našem případě vlastně nešlo o klasickou dílnu, klasický workshop, ale o ukázkou výstupů projektu Světová škola společnosti Člověk v tísni přímo v praxi.

V první části jsme proto hovořili o tom, co je to za projekt, jaké jsou jeho cíle, jak tyto cíle souvisí s RVP ZV a jak je možné je implementovat do školních vzdělávacích programů základních škol (s ukázkami začlenění GRV do ŠVP naší školy).

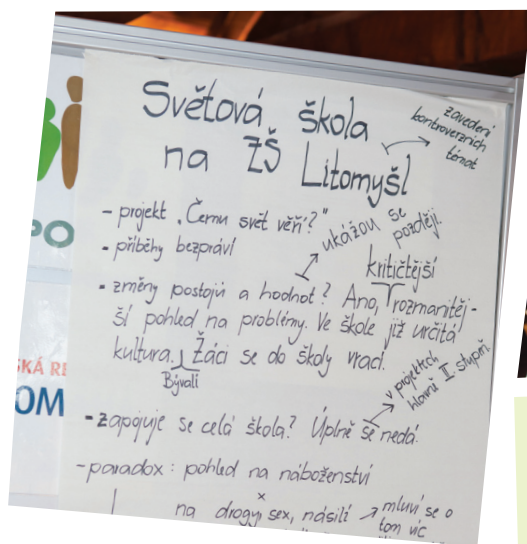
Následně jsme představili všechny ročníky Světové školy na ZŠ Litomyšl, Zámecká, z hlediska stanovených cílů (z pohledů žáků i učitelů) a konkrétních výstupů, a to včetně prezentace v místních médiích.

V poslední části dostali prostor účastníci dílny, kteří se prostřednictvím otázek vraceli zejména k tomu, jakým způsobem motivujeme žáky, jakou podporu máme od vedení školy, apod. Zvláštní pozornost byla věnována časové náročnosti uvedeného projektu. Dotazy se týkaly i možnosti a způsobu zapojení kolegů do realizace jednotlivých akcí i projektu jako takového. Zároveň účastníky zajímalo, jak velkou skupinu žáků máme do projektu zapojenou a jak náročná je samotná koordinace činnosti týmu.

ZŠ Litomyšl, Zámecká

ZŠ Litomyšl, Zámecká, není v realizaci GRV žádným nováčkem. Kromě zmíněné Světové školy se věnujeme také dalším projektům, zejména pak Fairtradové škole (projekt organizace NaZemi zaměřený na podporu a propagaci myšlenky fair trade) a Příběhům bezpráví (projekt společnosti Člověk v tísni věnovaný lidským právům a jejich porušování v naší nedávné minulosti). Dva učitelé jsou členy expertní skupiny projektu Global Schools, který realizuje také Člověk v tísni.

<http://www.litomysl.cz/1zs/>

Postřehy účastníků

Jakým způsobem přispěla tato konference k vašemu pohledu na další možnosti začleňování globálních témat do výuky?

Já jsem na této konferenci potkala organizace, které se globálním tématům věnují, a padla tu spousta nápadů a inspirací do mé výuky. Pro mne to bylo výborné.

pedagožka ze základní školy

Mně se velmi líbilo, že si tady vždycky nějaký ten program vyzkouším sama na sobě. Pak už vlastně vím, s čím jdu do třídy – vím, co se mi líbilo, a co ne a co si třeba ještě trochu upravím.

pedagožka na gymnáziu v Uherském Brodě

Tak vzhledem k tomu, že globální rozvojové vzdělávání je u nás ve škole běžnou součástí výuky a já jsem tady na dnešní konferenci vedl společně s kolegou jeden workshop, tak spíš to bylo takové jakési ujištění se v tom, že řadě věcí rozumíme dobře, protože to někdy člověk úplně stoprocentně neví. A samozřejmě jsem tady načerpal řadu inspirací, materiálů, které je možné použít, jak k realizaci nejrůznějších projektů, tak v těch vlastních vyučovacích hodinách.

pedagog ze základní školy

Tak pro mě to tu byl hrozně velký zdroj informací a inspirace. Hlavně chutí do toho vůbec jít. Protože si myslím, že když budu zařazovat globální témata do výuky, tak to bude velmi užitečné pro studenty. Zároveň se však bojím, že půjdu trochu proti našemu ŠPV. Globální témata jsem chtěla vždycky nějak zařazovat do výuky, jen jsem moc nevěděla, jak je uchopit, a bylo to tedy pro mě obtížné. Ale teď mám k tomu dobré zdroje, abych to už konečně udělala i prakticky, tím to bude i o hodně snazší. Hlavně jsem získala tu chuť do toho jít, protože tady bylo tolik inspirativních lidí, kteří mě svým přístupem i nadšením nakopli.

pedagožka na gymnáziu

O ARPOKU

Jsme nezisková organizace, která přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Pomáháme učitelům, jak učit aktuální témata dneška (např. chudoba, migrace, odpovědná spotřeba), a otevřeně o nich mluvíme se žáky. O těchto tématech informujeme i veřejnost, a tak podporujeme otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

Za dobu fungování si organizace vybuodovala své místo v oblasti GRV nejen v Olomouckém kraji, ale i v celé České republice. Od roku 2005 zrealizovali lektori ARPOKu více než **1 000 výukových programů** globálního rozvojového vzdělávání, kterých se zúčastnilo více než **25 000 žáků a studentů**, a proškolili **2 200 pedagogů** během více než **100 seminářů GRV**. Zprostředkováváme objektivní informace o aktuálních problémech dnešního světa. Od roku 2004 pořádáme pro širokou veřejnost tzv. rozvojové večery (besedy o problematice rozvojových zemí s odborníky). Do října 2016 jsme realizovali **100 rozvojových večerů**, kterých se zúčastnilo téměř **6 000 návštěvníků** z řad široké veřejnosti.

Naše vize

Podílet se na udržitelném rozvoji světa a na vytváření společnosti, která je Aktivní, Respektující a Otevřená, vnímá Propojenost a Komplexnost světa a přijímá svůj díl odpovědnosti.

Seznam zkratek

ČŠI – Česká školní inspekce

DVPP – další vzdělávání pedagogických pracovníků

EVVO – environmentální výchova, vzdělávání a osvěta

FORS – České fórum pro rozvojovou spolupráci

GRV – globální rozvojové vzdělávání

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí ČR

NNO – nevládní neziskové organizace

OSN – Organizace spojených národů

SDGs – Cíle udržitelného rozvoje

ŠVP – školní vzdělávací program

RVP – rámcový vzdělávací program

VUR – Výchova k udržitelnému rozvoji

Na textu se podíleli:

Lenka Pánková, Pavel Žwak, Kristýna Hrubanová, Stanislav Švejcar, Ondřej Vomočil, Kristýna Nnaji, Veronika Endrštová, Petra Gajová, Eva Žwaková

Záznamy z konference přepsali:

Tereza Nováková, Petr Davidík, Marek Protivánek
a Adéla Rychtáriková

Editoři: Eva Žwaková, Pavel Žwak

Grafická úprava: Iva Hrubošová

Jazyková korektura: Ivana Farkašová

Vydal:

ARPOK, o. p. s.

U Botanické zahrady 828/4

779 00 Olomouc

www.arpok.cz, info@arpok.cz

www.facebook.com/ARPOK.Olomouc

Jsme nezisková organizace, která přináší do škol globální rozvojové vzdělávání. Pomáháme učitelům, jak učit aktuální témata dneška (např. chudoba, migrace, odpovědná spotřeba), a otevřeně o nich mluvíme se žáky. O těchto tématech informujeme i veřejnost, a tak podporujeme otevřenou a tolerantní společnost a aktivní zapojení lidí do dění kolem sebe.

Sborník vznikl v rámci projektu „Učíme v souvislostech“ za finanční podpory České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce a Olomouckého kraje. Za obsah zodpovídá její zhotovitel ARPOK, o. p. s.

ISBN 978-80-906162-4-0

Olomouc 2016

1. vydání